

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

KOMMISSIONENS ORDFÖRANDE TAR TILL ORDA

En kvalitativ analys av State of the European union-
tal 2010–2018.

Emma Stadenfeldt

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT/2020
Handledare:	Linda Berg

Abstract

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT/2020
Handledare:	Linda Berg
Nyckelord:	Europeisk identitet, integration, EU, Delanty, Juncker, Barroso, kvalitativ innehållsanalys, Eurokris, Schengenkris
Keywords:	European identity, integration, EU, Delanty, Juncker, Barroso, qualitative content analysis, Eurocrisis, Schengenkris
Antal ord:	9822

The Schengen and Euro crisis has made the subject of European identity a center of the general European debate. There is a consensus that the European Commission has a strong formal institutional as well as a strong informal opportunity to influence and influence the dynamics of European identity. The material in the essay is eight of EU's annual speeches, State of the European Union. This study is investigating the common history and culture, common values and "us and them". The common history and culture play a major role in building an identity in Europe. There is a general idea that Europe is based on values. It is important for humans to be divided into us and them, it's a part of our identity. This thesis is an analysis of whether (and if so how) the way in which European identity has changed over time, where crises have occurred, based on different themes in European identity. The results have confirmed previous research. We now know that the Euro and Schengen crisis have affected the way in which the President of the Commission speaks of 'us and them' in his speeches, but also to some extent in the common history and culture.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
1.1 Syfte och frågeställning	5
2. Teori och tidigare forskning	6
2.1 Europeisk identitet	6
2.2 Den gemensamma historien och den gemensamma kulturen.....	7
2.3 De gemensamma värderingarna	7
2.4 Vi och dem, Europas kollektiva identitet	8
2.5 Tidigare forskning av State of the union	8
2.6 Kriser i EU	9
3. Metod och material.....	12
3.1 Material.....	12
3.2 Metod.....	13
3.3 Analysschema	14
4. Resultat.....	17
4.1 Barroso.....	17
4.1.1 SOTEU 2010.....	17
4.1.2 SOTEU 2011.....	17
4.1.3 SOTEU 2012.....	18
4.1.4 SOTEU 2013.....	18
4.2 Juncker.....	19
4.2.1 SOTEU 2015.....	19
4.2.2 SOTEU 2016.....	19
4.2.3 SOTEU 2017.....	20
4.2.4 SOTEU 2018.....	20
5. Analys.....	21
5.1 Gemensamma historien och kultur	21
5.2 Gemensamma värderingar	21
5.3 Vi och Dem.....	23
5.4 Sammanfattande analys	25
6. Slutsatser och avslutande diskussion.....	26
6.1 Förslag till vidare forskning	28
Referenslista	30

Tabell- och figurförteckning

TABELL 3.1	14
TABELL 3.2	14
TABELL 5.3	24
TABELL 5.4	24

1. Inledning

Efter tre decennier av europeisk integration, under vilka gränskontroller känns som en relik från det förflutna, har migrationskrisen fått ämnet europeisk identitet att bli centrum av den allmänna europeiska debatten (Karstens, 2020:116). Enligt Schmidt & Wonka (2012:1) är stödet för Schengenmedlemskapet signifikant starkare hos de européer med en europeisk identitet än för de som endast identifierar sig med sin nationalstat. Detta innebär att om EU fortsätter att understödja öppna gränser och vidare integration är EU beroende av en stark inkluderande identitet. Att stärka den europeiska integrationen och den europeiska identiteten grundar sig i en tanke att skapa en stark gemenskap och en stark union. Det finns en samstämmighet att europeiska kommissionen besitter stark formell institutionell likaså en stark informell möjlighet att påverka och influera dynamiken inom europeisk integration och därmed den europeiska identiteten (Schmidt & Wonka, 2012:1). Båda kriserna inom EU (Eurokrisen och Schengenkrisen) handlade om identitetspolitik. Särskilt tillströmningen av migranter och flyktingar förändrade identitetspolitiken. Populistiska krafter inramade Schengenkrisen i termer av “oss” och “dem” och propagerade för ett uteslutande “fästning Europa” Börzel & Risse (2018:102f).

Materialet i uppsatsen är åtta av kommissionens årliga linjetal (i uppsatsen förkortat SOTEU). Det är ett tal som hålls varje år, (förutom de år det är val till europaparlamentet), av kommissionens ordförande för att kommunicera med Europeiska Unionen och med världen om EU:s tidigare prestationer, nuvarande utmaningar och kommande prioriteringar (Pansardi & Battezzorre, 2018: 854).

Det finns en bred samstämmighet att europeiska kommissionen besitter stark möjlighet att påverka dynamiken inom europeisk integration och den europeiska identiteten (Schmidt & Wonka, 2012:1). Det har gjorts undersökningar som studerat just SOTEU och kommissionärerna Barroso och Junker utifrån den europeiska identiteten (Svensson 2018, Lindvall 2012, Claesson 2019). Dessutom har relationen mellan europeiska kommissionen och europeisk identitet undersökts genom att undersöka tal hållna av kommissionär Figel (Olausson, 2009). Undersökningen ger ett bidrag genom en analys om ifall (och i så fall hur) sättet som europeisk identitet framställts i SOTEU har förändrats över tid, där olika sorters kriser har inträffat. Det är därför vetenskapligt intressant att undersöka just SOTEU talen 2010–2018. Det har inte genomförts mycket forskning kring europakommissionens

ordförandens årliga linjetal. Däremot har det bedrivits forskning kring hur talen berör legitimiteten (Pansardi och Battezzorre 2018). Denna forskningslucka kan denna uppsats täcka.

Den gemensamma historien och kulturen spelar en stor roll för byggandet av en nationell identitet i Europa (Tagiuri, 2014:158, Delanty, 2002:349). En identitet manifesteras ofta inom historien, forskare refererar flitigt till gemensamma historiska erfarenheter vilket gång på gång är upprepade i gemenskaper genom myter, historier och symboler (Lähdesmäki, 2012:61). Identiteten handlar också om gemensamma värden som frihet, fred, välstånd, mångfald och solidaritet. Det finns också ett genombrott av idéer som handlar om rättvisa, individuella- och mänskliga rättigheter (Andrén, 2017:161ff). Det finns också ett generellt antagande i många debatter avseende europeisk integration, att Europa är baserad på en mängd värderingar. Dessa värderingar är också de verktyg som kommissionen använder för att skapa en europeisk identitet (Bee, 2008:447, Delanty, 2002:347).

Tajfel (1979:56) hävdar att det är viktigt för människan att delas upp i vi och dem. Gruppen till vilken vi tillhör skapar en viktig känsla av stolthet och självkänsla. Grupperingen ger oss en känsla av tillhörighet i den sociala världen (Tajfel et al, 1979:56). Det är dessa teorier som undersökningen undersöker SOTEU-talen genom - den gemensamma historien, de gemensamma värdena och uppdelningen ”vi och ”dem”. Den europeiska identiteten är tänkt att ena medborgarna i EU och identiteten exkluderar ”de andra” (Wodak & Boukala, 2015:93). Europeisk identitet har två huvudbetydelser: den första innefattar likhet och den andra innefattar distinktion, en del av identiteten är också att särskilja sig från någon annan (Wodak & Boukala, 2015:93, Tajfel et al, 1979:56). De olika teman kring europeisk identitet som uppsatsen använder i denna undersökning är *gemensam historia och kultur, gemensamma värderingar* och *”vi och dem”*.

Det går att hävda att kommissionen vill styra och ständigt göra insatser för att integrera och främja den europeiska identiteten. För att förstå innebörden av den europeiska identitet som kommissionen försöker skapa är det en god idé att undersöka hur kommissionens ordförande som leder och fördelar arbetet inom kommissionen talar om begreppet. Denna undersökning ger ett bidrag genom en analys om ifall (och i så fall hur) sättet som europeisk identitet framställt i SOTEU har förändrats över tid, där olika sorters kriser har inträffat, utifrån olika teman i europeisk identitet. Uppsatsens syfte är att undersöka hur kommissionens ordförande

uttalat sig kring europeisk identitet i SOTEU-talen utifrån den gemensamma historien och kulturen, de gemensamma värderingarna samt ”vi och dem”.

Europeiska kommissionen har en viktig roll i EU:s politik och påverkar politiska impulser för europeisk integration och identitetsskapande (Schmidt & Wonka, 2012:2). EU:s identitetsutveckling kan ses från två håll. En konfrontation mellan två olika tankar: en tanke att homogenisera unionen och en andra att främja enhet i mångfald (Tagiuri, 2014:163). Denna uppsats bidrag till forskningen är att dels se på SOTEU-tal med en annan lins och undersöka vilken av den senaste kommissionsordföranden som berört europeisk identitet på vilket sätt, för att efter studien se tydliga skillnader på hur ordföranden hanterar identitets och integration efter kriser inom en union. Det är relevant att undersöka detta då dessa tal är deras kommunikationslinje till europaparlamentet och världen, det är ett sätt att kommunicera ut vad man vill uppnå med arbetet framöver (Pansardi & Battezzorre, 2018: 854). Vi lär oss skillnaden på hur kommissionens ordförande försöker kommunicera ut sitt budskap om den europeiska identiteten efter kris.

Postfunktionalismen påstår att det inte går att förstå europeisk integration utan att förstå medborgarnas stöd till unionen och deras individuella identitet (Hooghe & Marks, 2009:22). Av denna anledning är europeisk identitet och integration ett viktigt och intressant ämne att undersöka. De senaste tio åren är intressanta att undersöka då EU har gått igenom två kriser 2010–2018 samt två olika kommissionsordföranden (Barroso och Juncker) och det finns en anledning att vidare undersöka hur dessa kriser har påverkat föreställningen kring den gemensamma historien, de gemensamma värdena och hur synen på ”vi och dem” har förändrats hos kommissionen och i slutändan hos dess ordförande.

De befintliga förväntningarna är att båda kommissionsordförandena ämnar att ena unionen igen efter dessa kriser. Efter Eurokrisen undersöktes den europeiska identiteten. Det framkom att EU:s politiska och sociala identitet stod på spel när det gäller frågor om dess politiska och ekonomiska ordning snarare än gränser inom unionen (Börzel & Risse, 2018:98). Utifrån detta kan vi anta att Barroso, som verkade under och efter Eurokrisen, försöker skapa en politisk och ekonomisk ordning igen i EU. Enligt Clycq verkar Europa djupt uppdelat på grund av de senaste kriserna - Eurokrisen och Schengenkrisen (Clycq, 2020:10f). Vidare beskrivs att effekterna av Schengenkrisen hade analyserats och vissa länder i EU har skapat sig nya identiteter. De nya identiteterna gynnar en kulturell, konservativ tolkning av nationen

(Kazharski, 2018:754). Detta skapar ett allmänt antagande att kommissionens ordförande ämnar ena EU mot ett yttre hot efter Schengenkrisen.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att undersöka hur kommissionens ordförande uttalat sig kring europeisk identitet i SOTEU-talen utifrån den gemensamma historien och kulturen, de gemensamma värderingarna samt ”vi och dem”. Uppsatsen tar sikte på hur Eurokrisen och Schengenkrisen påverkat synen på europeisk identitet i SOTEU-talen. För att besvara syftet har jag till min hjälp tre frågeställningar:

- Hur har Barroso och Juncker uttalat sig angående den europeiska identiteten i sina State of the union tal 2010 - 2018 utifrån den gemensamma historien och kulturen?
- Hur har Barroso och Juncker talat om den europeiska identiteten i sina State of the union tal 2010–2018 utifrån de gemensamma värderingarna?
- Hur har Barroso och Juncker uttalat sig om den europeiska identiteten i sina State of the union tal 2010–2018 utifrån ”vi och dem” i EU?

2. Teori och tidigare forskning

2.1 Europeisk identitet

Forskare emellan finns det en samstämmighet att europeiska kommissionen besitter stark formell institutionell- samt en stark informell möjlighet att påverka och influera dynamiken inom europeisk integration och därmed den europeiska identiteten (Schmidt & Wonka, 2012:1). Under de senaste åren har europeiska kommissionen blivit bättre på att kommunicera med EU:s medborgare genom State of the Union address (SOTEU) (Pansardi & Battezzorre, 2018: 854).

Europeisk identitet har förändrats med tiden, den är utmanad av globalisering, migrationsprocesser och minoriteter som rör sig i Europa. Samtidigt som identitetsskapande har fått olika dimensioner, både av nationell och kulturell karaktär (Andrén, 2017:14). Även om försök att konkretisera identiteten har genomförts så saknar den europeiska identiteten fortfarande en definition (Andrén 2017:10, Bellucci 2012:12). Den senaste forskningen kring europeisk identitet går i olika riktningar och fokuserar på frågor om vad Europa är och vad att vara europé karaktäriseras av för att kunna formulera vad en europeisk identitet innebär (Andrén, 2017). Den trend som istället är relevant för denna undersökning är hur europeisk identitet förmedlas och skapas utifrån EU:s institutionella nivå (Shore, 2000:21, Stråth, 2017:240). Uppsatsen bidrar till det institutionella perspektivet då studien fokuserar på ur EU kommissionen, genom dess ordförande, vid olika tillfällen talar om europeisk identitet i syfte att främja den och integrationen inom EU.

Under de tidiga dagarna av europeisk integration spelade identitetspolitik en marginell roll i det som var en isolerad, elitstyrd och icke-politiserad integrationsprocess. Potentialen av identitetspolitik i europeisk integration har tidigare varit underskattad. Identitetspolitikens roll i europeisk integration har dock förändrats dramatiskt och den europeiska integrationen har kommit in i masspolitiken (Kuhn, 2019:1213). Behovet av att identifiera européer med ett europeiskt integrationsprojekt har varit viktigt för den europeiska politiska eliten sedan instiftandet av europeiska unionen (Toplak & Sumi, 2012:9).

2.2 Den gemensamma historien och den gemensamma kulturen

Andrén (2017:160) beskriver olika definitioner av den gemensamma europeiska identiteten. Det handlar om den *gemensamma historien*, romartiden och medeltiden. Gamla grekerna som gav oss reson, vetenskap, frihet och det kritiska tänkandet (Andrén, 2017:161f). Om att europeisk identitet är en produkt av samtida historia från andra världskriget, fascism och framväxten av välfärdsstaten (Andrén, 2017:161ff).

Kultur har också spelat en stor roll i att bygga en nationell identitet i Europa (Tagiuri, 2014:158). Europa representerar ett rikt och magnifikt kulturarv: den klassiska antiken, humanism, upplysningstiden och kristendomen. Det är svårt att förneka dessa faktorer som en grundläggande roll i definitionen av en europeisk anda (Tagiuri, 2014:163). Det finns också en föreställning att kulturellt arv är basen för europeisk identitet. Denna tanke har många problem, exempelvis definieras europeisk identitet som skapad av grekerna, romarna och de kristna. Detta kulminerade i upplysningen vilket har resulterat i ett exkluderande Europa som ett västligt sekulärt arv (Delanty, 2002:349). Om identiteten tillskrivs medeltiden, upplysningstiden eller efterkrigstiden är en viktig fråga att ställa sig. En annan mer radikal uppfattning är att ålägga europeisk identitet till nutiden och argumentera för att historien används för att bekräfta sin egen position menar Andrén (2017:165). Identitet manifesteras ofta inom kultur, språk och historia. Forskare refererar ofta till gemensamma historiska erfarenheter och kulturella koder, vilka ofta är upprepade i gemenskaper genom myter, historier och symboler (Lähdesmäki, 2012:61).

2.3 De gemensamma värderingarna

Värderingar och tillhörighet är de verktyg som kommissionen försöker definiera för att skapa en europeisk identitet (Bee, 2008:447, Delanty, 2002:347). Det finns ett generellt antagande i många debatter avseende europeisk integration att Europa är baserad på demokratiska värderingar, respekt för personlig integritet och tolerans för skillnader och en moderation i politiska frågor. Både Robert Schuman och Jean Monnet såg denna definition av europeisk identitet som den riktiga (Delanty, 2002:347). Mats Andrén talar också om olika definitioner av den europeiska identiteten. Det handlar också om *gemensamma värden*. De värden som nämns i hans teori är frihet, fred, lagar, välstånd, mångfald och solidaritet. Det finns också en

period i Europa som karaktäriseras av genombrottet av idéer som handlar om rättvisa, solidaritet, individuella rättigheter och mänskliga rättigheter, vilka är olika delar av europeisk identitet (Andrén, 2017:161ff).

2.4 Vi och dem, Europas kollektiva identitet

Henri Tajfels ”Social Identity Theory” (1979) gav sitt bidrag till forskningen när han föreslog att gruppen till vilka vi tillhör är en viktig källa av stolthet och självkänsla. Grupper ger oss en känsla av social identitet, en känsla av tillhörighet i den sociala världen. Vi som människor delar upp världen i vi och dem genom en process av social kategorisering. Tajfel (1979) beskriver att kategorisera människor i grupper och kategorier är baserad på en normal kognitiv process - tendensen att gruppera ihop människor och saker. När vi gör detta tenderar vi att överdriva:

1. Skillnaden mellan grupper
2. Likheterna av de i samma grupp (Tajfel et al, 1979:56).

Begreppet ”europeisk identitet” är varken definierat eller stabilt och har två huvudbetydelser: den första implicerar likhet och den andra innebär distinktion. Detta betyder att en del av den identitet som är inbyggd har för syfte att förstå vad begreppet ”de andra” innebär, det vill säga icke medlemmarna (Wodak & Boukala, 2015:93). Wodak & Boukala (2015:93) menar också att kollektiva identiteter är konstruerade av sociala institutioner och grupper i samhället mer eller mindre undermedvetet. Den europeiska identiteten ses som en kollektiv identitet som är tänkt att ena medborgarna i EU och som exkluderar ”de andra” som befinner sig utanför dessa identitetskänslor (Wodak & Boukala, 2015:93). I analysens schemat är denna kategori ”vi och dem”.

2.5 Tidigare forskning av State of the union

Pansardi och Battezzorre (2018) har undersökt hur Juncker och Barroso tagit upp frågan om EU:s legitimitet vid deras tal till unionen (State of the union address). Deras analys av talen 2010–2018 är baserad på en kvalitativ innehållsanalys och identifierar en markant skillnad i

legitimeringsstrategierna som de två ordföranden använder och i deras uppfattning om EU:s legitimitet som de främjar. Barrosos tal påminner om ”rationaliteten” i EU:s beslut främst när de gäller ekonomiska resultat, medan den legitimitet som formar Junckers tal påminner om en förståelse av legitimitet om demokrati och suveränitet (Talentino, 2004:572). Talentino (2004) säger också att legitimitet ofta är länkad med identitet. Att bygga en gemensam identitet tar tid och har också ofta som mål att länka ihop en grupp med en stat. Att sammanfläta stat med ett samhälle är viktigt för den långsiktiga legitimiteten. Staten kommer först, men om inte identiteten följer kanske inte staten klarar sig (Talentino, 2004:572). Tidigare analyser av Barroso och Junckers tal har genomförts av Claesson (2019) och Svensson (2018).

2.6 Kriser i EU

Börzel & Risse (2018:97f) beskriver att verkställande aktörer - både nationella och Europeiska - satte samman Eurokrisen främst i ekonomiska termer. Deras data bekräftar dock inte den breda uppfattningen i litteraturen att Eurokrisen ledde till en ökad nationalism och tanken att kulturell nationalism antas vara grundläggande i debatten (Börzel & Risse, 2018:98). Diskussionen om ekonomisk styrning involverade dock mycket överläggning om identitet som i Tysklands förbundskansler Angela Merkels uttalande att “euron är vårt gemensamma öde och Europa är vår gemensamma framtid” (Börzel & Risse, 2018:98) Högerpartier och populistiska partier i norra Europa försökte mobilisera nationella känslor mot de “lata” grekerna. Men i allmänhet användes begreppen ”jag/andra” för att göra skillnaden mellan gäldenärer och borgenärs länder. Identitetsdebatten handlade främst om hur mycket solidaritet som krävs i ett politiskt samhälle i flera nivåer för att hålla ihop unionen och vad medlemmarna i samhället är skyldiga varandra när det gäller uppgifter och skyldigheter att hålla ordningen. Med andra ord, EU:s politiska och sociala identitet stod på spel när det gällde frågor om dess politiska och ekonomiska ordning snarare än gränserna (Börzel & Risse, 2018:98).

Matthijs & Merler (2020) diskuterar huruvida EU:s ojämna överträdelse av sina nordliga och södra medlemmars statsmakter sedan Eurokrisen påverkar och hur krisen har påverkat enskilda länders syn på europeisk identitet. En stadig majoritet av EU:s medborgare fortsätter att delvis identifiera sig som europé, Matthijs & Merler (2020) observerar också en förbryllande skillnad mellan Nord- och Sydeuropeiska ungdomar och allmänt ökande klyfta

gällande kunskap. De argumenterar att Eurokrisen har utlöst en kraft mot ett sydligt utträde ur EU, detta genom vågor av migration från syd till nord och den nordliga rösten (baserat på EU:s anpassning till politik som föredras i norr) och skiftade nationella kontra europeiska lojaliteter.

Skuldkrisen i euroområdet innebär bara djupa strukturella skillnader mellan en relativt mer välmående nordlig kärna - Österrike, Belgien, Finland, Frankrike, Tyskland och Nederländerna - och en släpande södra periferi - Grekland, Irland, Italien, Portugal och Spanien. Denna dynamik syns i den kraftiga ökningen av flöden av människor från euroområdet söderut till euroområdet norr. Matthijs & Merler (2020) fann i sin artikel en stor klyfta mellan ungdomar från syd och nord under Eurokrisen. Det är nu mer sannolikt att den yngsta åldersgruppen i Syd identifierar sig med en gemensam europeisk identitet (även de som är högutbildade), medan den yngsta åldersgruppen i norr nu är de som är minst sannolika att uttrycka en gemensam europeisk identitet (också ännu mer när de har mindre formell utbildning) (Matthijs & Merler, 2020:112)

Börzel & Risse (2018:99) beskriver att när miljoner flyktingar nådde EU:s gränser under Schengenkrisen tog högerpartier till vara på ögonblicket av EU-skepticism och mobiliserade antiinvandring åsikter bland dem som identifierar sig med exklusiv nationalism. Debatterna om migranter och flyktingar var kanske ännu mer politiserad och europeiserad än kontroverserna under Eurokrisen. Migrations- och flyktingfrågor utnyttjar identitet- och kulturella känslor. Debatten om invandrare och flyktingar domineras av kulturella ramar med inriktning på "själv/annan" eller "ingrupp/grupp". Diskussioner om migranter handlar främst om "vi är" och "vem tillhör oss", dvs innanför EU:s gränser. Konfliktlinjer i debatten om flyktingar och migranter handlar inte om nationella prioriteringar eller liknande, utan om Europas visioner: den sätter idéer om ett multikulturellt, öppet och kosmopolitiskt Europa mot en alternativ vision som vi kallar "nationalistiskt Europa" i brist på en bättre term. Den nationalistiska tanken eller "Fortet Europa" är uteslutande, anti-immigration och innehåller religiösa undertoner (t.ex. anti-islam) (Börzel & Risse, 2018:99). Stödet till Schengenmedlemskapet är betydligt starkare bland de svarande med en europeisk identitet än de som uteslutande identifierar sig med sin nationalitet. Dessa resultat hittar att godkännandet av öppna gränser och ytterligare integration inom detta politikområde är starkt beroende av en inkluderande europeisk kollektiv identitet (Karstens, 2020:116). Det är sammantaget få källor

i detta avsnitt, detta kan förklaras av att det endast varit fem år sedan Schengenkrisen ägde rum och att det är därav ganska nytt och icke undersökt inom ramen för europeisk identitet.

3. Metod och material

3.1 Material

Material i uppsatsen är åtta tal utförda av europeiska kommissionens ordförande sedan 2010. Kommissionens ordförande 2004–2014 var José Manuel Barroso 2015–2018 Jean Claude Juncker. Det är ett tal som hålls varje år, förutom valår, av kommissionens ordförande för att kommunicera med Europeiska Unionen och med världen om EU:s prövningar och EU:s framtida främjande (Pansardi & Battegazzorre, 2018: 854). Materialet har analyserats genom ett analyschema som byggts utifrån teori och tidigare forskning. I och med att syftet är att undersöka hur kommissionen och kommissionens ordförande uttalade sig om europeisk identitet passade SOTEU talen bra. Under åren 2014 och 2019 var det val till europaparlamentet och därför genomfördes inte något SOTEU tal under dessa år.

Talen (SOTEU) är ca 10–12 sidor långa och utförda på engelska. De är alla översatta till svenska och 27 andra språk och går att hitta på Europaportalen (www.europaportalen.se) och finns tillgängliga att ladda ner för alla. I översättningen till svenska kan det ha försvunnit viktiga poänger i översättningen, men det försöktes att minimeras då en noggrann läsning av talen gjordes. Talen är lämpliga att analysera då de är direkt utförda av ordföranden själv och de beskriver kommissionens syn på den europeiska identiteten. Som tidigare beskrivits är talen ett sätt för kommissionen att kommunicera ut sin ståndpunkt till Europaparlamentet och sedermera också världen (Pansardi och Battegazzorre, 2018).

Talen är framtagna av kommissionen vilka behandlar den europeiska identiteten och även identitetsskapande åtgärder. Kommissionens ord kan främja en europeisk identitet och integrationskänsla (Pansardi & Battegazzorre, 2018: 854). Anledningen till att jag inte har undersökt några andra tal av kommissionens ordförande eller någon annan kommissionär är att SOTEU talen är riktade till hela EU och världen, det är inga andra tal.

I första delen av analyschemat undersöks Barrosos fyra tal 2010–2013 (Tabell 3.1) och i andra delen Junckers fyra tal 2015–2018 (Tabell 3.2). Dessa åtta tal analyserades och jämfördes.

3.2 Metod

Uppsatsen undersöker det manifesta inslaget i texten, dvs. sådant som uttrycks tydligt (Bergström & Boréus, 2018:50f). Uppsatsens syfte är att undersöka hur kommissionens ordförande uttalat sig kring europeisk identitet i SOTEU-talen utifrån den gemensamma historien och kulturen, de gemensamma värderingarna samt ”vi och dem”. Uppsatsen undersöker graden av uppmärksamhet och hur identiteten värderas eller framställs. Det är förändringen av värderingar som uppsatsen undersöker.

Uppsatsens metod kan närmast beskrivas som kvalitativ innehållsanalys eftersom syftet var att systematiskt undersöka innehållet i åtta olika tal (Bergström & Boréus, 2018:50). Det centrala i SOTEU-talen togs fram till skillnad från en kvantitativ innehållsanalys, som i stället drar slutsatser ifrån summan av olika parametrars förekomster. I slutändan är meningen att hitta underliggande innehåll och budskap i talen. Då meningen uttrycks i tal och sedan lämnas i form av text så blir meningen i talen möjlig att undersöka genom textanalys. Idéerna i talen är i rörelse och förändras över den tid uppsatsen undersöker (2010–2018) och utvecklingen över tid är intressant för uppsatsen, då denna förändring inte undersökts tidigare (Esaiasson et al, 2017:212). Undersökningen har genomförts genom att läsa igenom talen aktivt ställa frågor till texten i de olika talen. Uppsatsen undersökte och jämförde likheter, skillnader och sammanhang och aktörer i samtliga åtta tal. Uppsatsen blev väldigt lätt bred och det var viktigt för mig att hela tiden avgränsa innehållet och var kritisk för materialet genom att läsa igenom valda delar olika gånger på olika dagar för att se om mina iakttagelser stämmer med de tidigare iakttagelserna.

Att få till intervjuer med José Manuel Barroso eller Jean Claude Juncker hade varit både kostsamt och tidskrävande. Att genomföra enkätundersökningar för den Europeiska kommissionens ordförande hade inte heller varit aktuellt då en enkät i denna storlek skulle kräva ja/nej-svar eller multipel-choice-svar, då förloras den egna formuleringen som är en viktig del för att kunna fånga den europeiska identiteten. Således kan en kvalitativ innehållsanalys av kommissionens ordförandes SOTEU-tal anses bättre lämpad.

Tabell 3.1

SOTEU-tal	Gemensam kultur och historia	Gemensamma värderingar	Vi och dem
2010 Barroso			
2011 Barroso			
2012 Barroso			
2013 Barroso			

Tabell 3.2

SOTEU-tal	Gemensam kultur och historia	Gemensamma värderingar	Vi och dem
2015 Juncker			
2016 Juncker			
2017 Juncker			
2018 Juncker			

3.3 Analysschema

I denna uppsats användes två olika analysscheman, ett för Barroso (Tabell 3.1) och ett för Juncker (Tabell 3.2). De är likadana, men för att få en tydlighet i att det är två olika kommissionsordföranden är de uppdelade i två. I detta metodavsnitt visas det tomma analysschemat upp och i analysavsnittet är schemat ifyllt. När undersökningen påbörjades var första steget att samla in data, att läsa igenom talen och skriva ner de första idéerna. Därefter samlades det in i olika potentiella teman i texten som därefter testades genom hela

datasamlingen för att sedan namnges och byggas ihop till ett analyschema (Braun & Clarke, 2006:87).

Arbetet har gick vidare till att konstruera ett analysverktyg som skall analysera resultaten. Detta analyschema kallar Bergström och Boréus (2018) för kodschema. Detta kodschema talar om i detalj vilka noteringar som skall göras i de analyserade texterna (Bergström & Boréus, 2018:54f). Det är viktigt att orden inte är mångtydiga. Innebörden för ett ord kan också skifta för en person över tid och det har tagits med i beräkningen innan analyschemat har tagits fram (Bergström & Boréus, 2018:84).

Analyschemat som skapades för denna undersökning har tre olika kategorier. Den första kategorin handlar om den gemensamma historien och kulturen (Lähdesmäki, 2012:61, André, 2017:165, Tagiuri, 2014:163). Den andra kategorin handlar om de gemensamma värderingarna (Delanty, 2002:347, Bee 2008:447). Den tredje kategorin handlar om ”vi och dem” (Tajfel et al 1979:56, Wodak & Boukala 2015:93).

De kategoriseringar som har valts för analysen (gemensam historia och kultur, gemensamma värden och ”vi och dem”) är de som passar bäst utifrån rådande forskning och teori för att undersöka ämnet europeisk identitet i analysen. Som tidigare framkommit i kapitel 3.1 har forskning funnit att den gemensamma historien spelar en stor roll för byggandet av en identitet i Europa (Tagiuri, 2014:158, Delanty, 2002:349). I denna uppsats ingår gemensamma historien och kulturen i samma kategori då de i teorin liknar varandra. Värderingar är de verktyg som kommissionen använder för att skapa en europeisk identitet (Bee, 2008:447, Delanty, 2002:347). Den sista kategorin handlar om vilka ”vi och dem”. Då europeisk identitet har två huvudbetydelser är det viktigt att undersöka dessa (Wodak & Boukala, 2015:93, Tajfel et al, 1979:56). Då alla dessa kategoriseringar berör ämnet europeisk identitet och/eller har en del i skapandet av identitet var dessa kategoriseringar lämpliga för analysen. Det kan vara en möjlighet att undersöka fler kategorier som språk och religion då till exempel Bee (2008:432) menar europeisk identitet kännetecknas av flerspråkighet. Religion är också en stor del av identitetsforskningen och Mudrov (2016:13) hävdar att religionen är en fast punkt i den europeiska identiteten. Dock adresserade inga tal varken språk eller religion, varför dessa kategorier utgick.

En knepig fråga var att avgöra om ett tal har ett visst tema eller inte. Har ett tal vid återkommande tillfällen tagit upp en viss kategori som förekommer i analysens schemat anser jag att talet har ett visst tema. Det behöver inte vara mer än två gånger. Om två till tre olika kategorier återkommer i ett tal är det färgat av två till tre teman, vilket sedan förmedlas i analysen. Exempelvis, i första talet nämner inte Barroso någonting om den gemensamma historien eller kulturen. Därför valdes inte någonting i den kategorin. Dock nämner Barroso gemensamma värderingar samt ”vi och dem”, därför tematiserades talet av båda i analysen. Svårigheterna med tillvägagångssättet är att det är subjektivt. Allting utgår ifrån hur jag väljer att kategorisera talen. Det är svårt att spekulera i hur någon annan hade gjort eller läst dessa tal, men subjektiviteten med denna metod är en nackdel.

Citaten i resultatkapitlet är utvalda eftersom de innehåller ord eller betydelser som liknar eller innehåller de faktiska orden från de kategorier som jag har valt att analysera. Citaten är på svenska då talen är översatta till svenska ifrån engelska. Studien är genomförd på de översatta svenska talen. Som framkommit tidigare i 3.1 kan översättningen ha inneburit att en del av meningen försvunnit i översättningen. Problemet för analysen är att det kan ha lett till att det ingår citat som inte är översatta korrekt och därför har det kommit med citat som eventuellt inte skulle ingått i någon kategori om jag läst det på engelska. Jag arbetade med att ge en kort överblick av talen, men att sedan endast plocka ut sådant som enligt mig rör identitet.

Ord som passar till respektive kategorier speglar den gemensamma historien och kulturen, de gemensamma värderingarna och ”vi och dem”. Studien utgår ifrån teorierna angående europeisk identitet.

4. Resultat

Detta kapitel är strukturerat på följande sätt. Varje tal börjar med en kort inledande kontextualisering följt av en överblick över vilka citat och uttalande som förekommer i talet. Detta citat och uttalande följs sedan av min egen reflektion av talet. Varje tal står för sig och i kronologisk ordningsföljd.

4.1 Barroso

4.1.1 SOTEU 2010

Detta tal präglas av de gemensamma värderingarna och en vilja att samla alla européer, att ena en splittrad union. Barroso vill skapa en ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Barroso nämner några av de gemensamma värderingarna och säger att: ”Vi har ett behov av ett område av frihet, säkerhet och rättvisa. Där européerna kommer att uppleva att de har samma grundläggande rättigheter och skyldigheter var de än rör sig.” (Barroso, 2010:11). När Barroso säger ”vi” menar han EU som helhet. Gällande gränser säger Barroso att ”kommissionen kommer att lägga fram nya förslag om bevakningen av EU:s yttre gränser” (Barroso, 2010:7). Barroso fortsätter med ”Europa är inte bara Bryssel eller Strasbourg, Europa är våra regioner, de städer och byar som ni kommer från. När allt kommer omkring sitter vi alla i samma båt, EU-institutionerna, medlemsstaterna och regionerna” (Barroso, 2010:10). Utifrån detta går det att anta att Barroso tar upp de europeiska värderingarna frihet, säkerhet och rättvisa och grundläggande rättigheter i sitt tal och att han i detta talet beskriver ”vi” som EU (Tabell 5.3).

4.1.2 SOTEU 2011

Detta talet präglas av alla tre kategorier och Barroso tar upp många intressanta tankar kring historien och kulturen. Först beskriver han att ”2014 har exakt 100 år gått sedan första världskriget som följdes av andra världskriget. Stoltheten över att vara europé grundar sig inte enbart i vår storartade kultur, det är inte enbart en stolthet över det förgångna, det är en stolthet över vår framtid.” (Barroso, 2011:12). Barroso säger gällande värderingarna att ”det är av yttersta vikt att vi håller fast vid våra värderingar i fråga om rättvisa, solidaritet och ett

inkluderande samhälle” (Barroso, 2011:9). Vi får ett europeiskt medborgarskap och bygger på en europeisk identitet som är fristående från vårt nationella medborgarskap.” (Barroso, 2011:10). Barroso nämner också vikten av att titta på våra östra grannländer och integrera dem (Barroso, 2011:11). Här läser jag ut att vi är ”de européer som är medborgare i EU. Jag läser också ut att ”de” i detta tal är de östra grannländerna till EU (Tabell 5.3). Tanken är att Barroso vill stärka de politiska förbindelserna och den ekonomiska integrationen mellan EU och länderna i den östra regionen (Barroso, 2011:11)

4.1.3 SOTEU 2012

I detta tal nämner Barroso alla tre kategorier när han säger att ”Vi borde vara stolta över att vara européer. Stolta över vår rika och mångfacetterade kultur” (Barroso, 2012:14). Han tillägger att “det är därför som Europas budskap måste handla om frihet, demokrati, rättsstatsprincipen och solidaritet. Kort sagt de europeiska värderingarna” (Barroso 2012:11). Europa behöver inga nya murar, europeiska unionen är starkare som en helhet” (Barroso 2012:13). I Europa innebär detta först och främst att vi accepterar att vi alla sitter i samma båt ” (Barroso 2012:2). Jag utläser här att ”vi” är EU och att ”de” framkommer inte (Tabell 5.3).

4.1.4 SOTEU 2013

I detta talet berörs alla tre kategoriseringar och Barroso säger att: “Nästa år är det 100 år sedan första världskrigets utbrott, vi får aldrig ta freden för given.” (Barroso, 2013:8). Senare i talet säger han att “Europatanken måste handla mer än om bara ekonomin. Europatanken handlar om värderingar. Det handlar om allt från konsumentskydd till arbetstagares rättigheter, kvinnors rättigheter och respekt för minoriteter” (Barroso, 2013:8). “Vi behöver så vakt om de gemensamma värderingarna, såsom rättsstatsprincipen har varit europeiska unionens uppgift allt sedan den inrättades fram till de senaste utvidgningarna (Barroso, 2013:11). Han fortsätter och säger att “när jag menar vi menar jag faktiskt vi. Det har varit en fråga om en gemensam insats inom EU” (Barroso, 2013:4). Han säger också att “politiskt får vi inte splittras av skillnaderna mellan euroområdet och dem som står utanför det, mellan centrum och periferi, mellan nord och syd, mellan öst och väst ” (Barroso, 2013:10). Barroso anser att ”vi” är de inom euroområdet och ”de” är de utanför euroområdet.

Men jag väljer också att lägga till att Barroso inte vill att unionen splittras mellan nord, syd, öst och väst (Tabell 5.3).

4.2 Juncker

4.2.1 SOTEU 2015

Detta talet präglas av alla tre kategoriseringarna och börjar med att Juncker beskriver en lång rad av historiska händelser där européer har flytt olika typer av förtryck från 1600-talet fram tills idag. Han avslutar stycket med att säga att "Vi är alltför sällan stolta över vårt europeiska kulturarv och vårt europeiska projekt" (Juncker, 2015:2). Jag väljer att lägga in detta i den första kategorin (Tabell 5.4). Han tillägger att "en gång i tiden begick Europa misstaget att göra skillnad på judar, kristna och muslimer. När det gäller flyktingar får inte religion, tro eller filosofi spela någon roll." (Juncker, 2015:4). Jag väljer att lägga in detta i den andra kategorin, då jag anser att det anspelar på värderingar som är gemensamt för européerna (Tabell 5.4). När det gäller gränser är Juncker tuffare än Barroso. "Vi måste förvalta våra yttre gränser. Det är vad våra medborgare förväntar sig." (Juncker, 2015:5). Jag väljer att lägga in detta i den tredje kategorin, då jag anser att detta betyder att "vi" är EU och "dem" går att utläsa till är de utanför våra yttre gränser (Tabell 5.4).

4.2.2 SOTEU 2016

Detta tal präglas av alla tre kategorier. Juncker säger i talet 2016 att "att vara europé innebär också rättvisa spelregler, det innebär att ha en kultur som skyddar våra arbetstagare och företag i en globaliserad värld" (Juncker, 2016:4). Detta citat kan läggas i båda kategorierna gemensamma historien och kultur samt gemensamma värderingar. Men jag väljer att kategorisera in det i den gemensamma historien och kulturen och värderingarna då Juncker tycker att det skall vara en kultur att besitta att ha ett skydd för våra arbetstagare och företag (Tabell 5.4). Vidare beskriver han värderingarna och säger att "EU innebär fred, EU har sina egna värderingar, frihet, demokrati och rättsstat", "den fria rörligheten för arbetstagare, kampen mot diskriminering mot rasism", "européer är emot dödsstraff", "EU försvarar rättsstatsprincipen" (Juncker, 2016:3). Allt detta har jag valt att lägga in i den andra kategorin

(Tabell 5.4). Lite längre ner i talet talar Juncker om gränser och säger att “vi måste veta vem som korsar våra gränser, det är därför vi kommer att bevaka våra gränser med den nya europeiska gräns- och kustbevakningen (Juncker, 2016:7). Detta sista citat är lite svårtolkat men jag väljer att tolka det som att Juncker menar att ”vi” är européerna och ”de” är alla utanför våra yttre gränser (Tabell 5.4).

4.2.3 SOTEU 2017

Detta talet innehåller inte många av citat och uttalanden som passar den första kategorin. Juncker närmar sig mer de andra två kategoriseringarna. Juncker säger att “Våra värderingar är vår kompass, för mig är Europa mer än en inre marknad. Mer än en valuta, det är alltid en fråga om värderingar. EU bygger på frihet, jämlikhet och union” (Juncker, 2017:5). Jag väljer att lägga in detta i den andra kategorin (Tabell 5.4). Han fortsätter och säger gällande gränser att “Vi skyddar nu EU:s yttre gränser effektivare. Vi har gemensamma gränser men de EU-länder som rent geografiskt står i frontlinjen kan inte ensamma försvara dem” (Juncker, 2017:3). Detta citat och uttalande liknar det ifrån föregående år. Det är svårt att läsa ut, men jag väljer ändå att utläsa att ”vi” är medborgare inom EU och ”de” är medborgare utanför EU:s yttre gränser (Tabell 5.4).

4.2.4 SOTEU 2018

Detta talet innehåller dåligt av citat och uttalanden som passar den första och andra kategorin istället mer av den tredje kategorin. Juncker öppnar talet med “Europeiska unionen garanterar fred, vi lever i en fredens världsdel, som har fred tack vare Europeiska unionen” (Juncker, 2018:2). Jag väljer att lägga in ordet fred i analyschemat under den andra kategorin då det är ett värdeord Juncker anser är viktig för Europa (Tabell 5.4). Sedan tillägger han till att “Europa får aldrig bli en fästning, får aldrig vända ryggen mot världen, Europa får aldrig vara en ö. Europa bör och förbli multilateralt”. Han säger också att “vi behöver visa att EU kan överbrygga skillnaderna mellan nord och syd, öst och väst, vänster och höger. EU är för litet för att dela sig i två eller fyra (Juncker, 2018:6). Jag väljer att tolka detta som att ”vi” är EU och att EU behöver fokusera på att ena ett Europa uppdelat i nord, syd, öst och väst. Jag väljer att tolka att ”de” är de som är medborgare i länder utanför EU (Tabell 5.4).

5. Analys

5.1 Gemensamma historien och kultur

Gällande den första kategorin gemensamma historien och kultur så var det ibland svårt att hitta citat som matchade. Dels kan detta förklaras med att det är svårt att tillskriva en specifik del av historien till identiteten (Andrén, 2017:165). Barroso och Juncker har valt bort det under vissa tal. Barroso berättar i talet 2011 upp att det år 2014 är 100 år sedan första världskriget bröt ut, han tillägger också att européer bör känna en stolthet över vår storartade kultur samt en stolthet över det förgångna (Tabell 5.3). Precis som Tagiuri (2014) berättar så representerar Europa ett rikt kulturarv, Barroso väljer att vara stolt över detta arv. På samma sätt uttrycker han sig år 2012, skillnaden där är dock att han säger att vi bör känna en stolthet över vår mångfacetterade kultur, samt att han inte nämner historien. Då kultur spelar en roll i att bygga en nationell identitet (Tagiuri, 2014:158, Lähdesmäki, 2012:61). Barroso nämner vår mångfacetterade kultur. Året efter (2013) nämner han bara historien, inte kultur. Denna gång tar Barroso upp första världskriget vilket han också gör i talet 2011 (Tabell 5.3). Historien används ofta för att bekräfta identitetens position (Andrén, 2017:165), samt är en viktig del av den europeiska identiteten (Tagiuri, 2014:163, Andrén 2017:165, Lähdesmäki 2012:61). Juncker uttalar sig både mer än Barroso om historien, men även mindre. I talet 2015 talar Juncker i flera minuter om Europas historiska erfarenheter. Han vill tillskriva den europeiska identiteten många olika historiska händelser (Tabell 5.4). Delanty beskriver att det är svårt att veta vilken historisk tid i Europa som har format kontinenten (Delanty, 2002:349) Han försöker precis som Barroso att befästa den europeiska identiteten och dess position i historien (Andrén, 2017:165). Han tillägger också i talet 2015 att vi européer bör vara stolta över vårt rika kulturarv (Tabell 5.4), precis som Tagiuri (2014:158) också beskriver. Men efter talet 2015 blir det inte mer prat om historien ifrån Juncker. I talet 2016 nämner han att vi i EU skall ha en kultur som skyddar arbetstagare, men detta är ett uttalande som också passar in i den andra kategorin om gemensamma värderingar. Därför är det inte att det är ett starkt uttalande. Barroso är tydligare med att historien är viktigt och att vi vara stolta över vårt kulturarv (Tabell 5.3 och 5.4).

5.2 Gemensamma värderingar

I denna kategori har jag hittat fler påståenden som passar in till de gemensamma värdena. Värderingarna är ett av de verktyg som kommissionen försöker definiera för att skapa en europeisk identitet (Bee, 2008:447). Till att börja med nämner Barroso i talet 2010 frihet, säkerhet, rättvisa och grundläggande rättigheter som delar av de europeiska värderingarna. Detta är i linje med vad Andrén (2017:160) skriver angående hur de gemensamma värdena formar den europeiska identiteten. I talet 2011 tas ännu en gång rättvisa upp som en värdering men Barroso lägger också till solidaritet och en inkluderande syn på andra människor, detta är i linje med både Andrén (2017:160) och Delanty (2002:347) där Delanty berättar att en respekt för personlig integritet och tolerans för skillnader är något europeiskt. I talet 2012 uttrycker Barroso återigen frihet, rättsstatsprincipen, demokrati och solidaritet vilket än en gång är i linje med både Andrén (2017:160) och Delanty (2002:347). Året 2013 ändras dessa värderingar och de värderingar som Barroso tar upp i talet 2013 är rättsstatsprincipen igen, men också konsumentskyddet, arbetstagares rättigheter, kvinnors rättigheter samt rättigheterna för minoriteter. Dessa värderingar är lite svårare att placera men Andrén (2017:160) tar upp rättigheter i sin teori om gemensamma värderingar. Konsumentskyddet härleds till tanken om att den personliga integriteten (Delanty, 2002:347) samt Andrén (2017:160) tankar om rättvisan.

Juncker beskriver de gemensamma värderingarna annorlunda än Barroso (Tabell 5.4). I talet 2015 är de gemensamma värderingarna han tar upp att vi inte bör göra skillnad på människor, detta i linje med vad Delanty (2002:347) säger i sin teori om de gemensamma värderingarna. Därefter i talet 2016 beskriver han precis som Barroso de gemensamma värderingarna till frihet, demokrati, rättsstatsprincipen men han lägger också till kampen mot diskriminering och motståndet mot dödsstraffet (Tabell 5.4). Dessa är också i linje med vad (Delanty, 2002:347) samt Andrén (2017:160) tänker om de gemensamma värderingarna, förutom motståndet emot dödsstraff. Det kan jag inte härleda till någon teori. Sedan blir det tunnare. I talet 2017 är det frihet, jämlikhet och union som nämns och detta går att härleda till Andrén (2017:160) som talar om frihet, välbefinnande, solidaritet och rättvisa. Men i talet 2018 är det bara ordet fred som nämns (Tabell 5.4). och detta går också i linje med Andrén (2017:160).

5.3 Vi och Dem

Grupper ger människan en känsla av social identitet, en känsla av tillhörighet i den sociala världen. Tajfel (1979) beskriver att kategorisera människor i grupper och kategorier är baserad på en normal kognitiv process (Tajfel et al, 1979:56). I talet 2010 säger Barroso att ”vi” är de som är medborgare i EU, eller snarare hela EU. ”De” framkommer inte i talet. Även om det inte framkommer så går det att utläsa att ”de” är alla som inte är med i EU (Tabell 5.3). Som Wodak och Boukala (2015) skriver så är den europeiska identiteten en kollektiv identitet som är tänkt att ena medborgarna, som exkluderar ”de andra” som befinner sig utanför (Wodak & Boukala, 2015:93). I talet 2011 är ”vi” också medborgare i EU men denna gången är ”de” östra grannländerna till EU, de länder som inte med i Schengen eller Eurozonen heller. Ukraina, Vitryssland, Moldavien och Serbien) (Tabell 5.3). En intressant uppdelning och fokusering på vilka som är ”de”. Tanken är att Barroso vill stärka den och den ekonomiska integrationen mellan EU och länderna i den östra regionen. Talet 2012 är likt det tal ifrån 2010. Barroso säger ”vi” är medborgare i EU27 och ”de” framkommer inte, det går att dra slutsatsen dock att ”de” är de som inte är medborgare inom EU27 (Tabell 5.3). I talet 2013 är det annorlunda i talet är ”vi” de länder inom eurozonen och ”de” är dem som står utanför eurozonen.

Det finns också en önskan i talet 2013 att ena ett splittrat EU, som Wodak & Boukala (2015:93) beskriver så finns det en önskan att integrera genom den europeiska identiteten. I talet 2015 säger Juncker att ”vi” är medborgare inom EU. Han säger att det är av vikt att skydda våra yttre gränser, det går att läsa ut av det att ”de” är de som är utanför EU:s yttre gränser. Detta gäller också för talen 2016 och 2017 (Tabell 5.4). Tanken är att ena ett EU och att visa tydligt vilka som är ”de” genom att sätta upp gränser, det är därför i linje med vad Wodak & Boukala (2015:93) kallar för en exkluderande identitet. I talet 2018 blir det annorlunda. Juncker säger i talet 2018 att ”vi” är EU och ”de” är medborgare utanför EU (Tabell 5.4). EU bör göra mer för att överbrygga nord, syd, öst och väst. Detta är likt det som Barroso säger i 2013. Det är intressant att Barroso och Juncker vill förena de olika delarna av EU, det är i linje med vad Clycq skriver och beskriver att EU försöker skapa en politisk och ekonomisk ordning igen efter Eurokrisen och Schengenkrisen (Clycq, 2020:10f).

Tabell 5.3

Tal	Gemensamma kultur och historia	Gemensamma värderingar	Vi och dem
2010 Barroso		Frihet, säkerhet och rättvisa. Mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter.	”Vi” är medborgare i EU27 och ”de” framkommer inte.
2011 Barroso	Det är år 2014 100 år sedan första världskrigets utbrott. Européer bör känna en stolthet över det förgångna.	Rättvisa, solidaritet. Inkluderande inställning	”Vi” är medborgare i EU27 och ”de” är medborgare i de östra grannländerna, som inte är med i EU (Ukraina, Vitryssland, Moldavien, Serbien)
2012 Barroso	EU bör känna en stolthet över vår storartade kultur	Solidaritet, demokrati, rättsstatsprincipen och humanitärt bistånd	”Vi” är medborgare i EU27, ”de” framkommer inte
2013 Barroso	Det är nästan 100 år sedan första världskrigets utbrott.	Konsumentskydd till arbetstagares rättigheter, kvinnors rättigheter och respekt för minoriteter”.	”Vi” är medborgarna inom eurozonen. och ”de” är de utanför euroområdet (Tjeckien, Danmark, Ungern, Lettland, Litauen, Polen och Sverige) Vi får inte dela upp oss i nord, syd, öst och väst.

Tabell 5.4

Tal	Gemensam kultur och historia	Gemensamma värderingar	Vi och dem
2015 Juncker	Juncker beskriver lång rad av historiska händelser från 1600-talet fram tills idag. Han avslutar med att säga att ”Vi är alltför sällan stolta över det europeiska kulturarvet”.	Vi bör inte göra skillnad på människor.	”Vi” är medborgare i EU27 och ”de” är medborgare utanför EU, Schengen och Eurozonen.
2016 Juncker	Vi behöver en kultur som skyddar arbetstagares rättigheter.	Frihet, demokrati och rättsstat, och kampen mot diskriminering och rasism.	”Vi” är medborgare i EU27 och ”de” är medborgare utanför EU, Schengen och Eurozonen. EU bör också stärka den yttre gränsen emot länder som inte är medlemmar.
2017 Juncker		Frihet, jämlikhet och union	”Vi” är medborgare i EU27 och ”de” är medborgare utanför EU, Schengen och Eurozonen. EU bör också stärka den yttre gränsen emot länder som inte är medlemmar.
2018 Juncker		Fred	”Vi” är medborgare i EU27 och ”de” är medborgare utanför EU, Schengen och Eurozonen. EU bör göra mer för att överbrygga nord, syd, öst och väst.

5.4 Sammanfattande analys

Barroso talar oftare om den gemensamma historien än vad Juncker gör. Men Barroso nämner inte fler historiska händelser. Juncker tar i sitt SOTEU-tal ifrån 2015 upp en lång rad historiska händelser med början ifrån 1600-talet till idag. Barroso tar och upp fler gemensamma värderingar än vad Juncker gör, men båda kommissionsordförandena tar i varje tal upp gemensamma värderingar, men olika gemensamma värderingar. Frihet, rättvisa, solidaritet och demokrati är de ord som förekommer mer än en gång i talen. I den sista kategorin fokuserar Barroso mer på att inkludera EU27 länderna. I talen från 2011 och 2013 skiljer han på EU och länderna öster om EU och de inom Eurozonen och de utanför. Juncker talar mer om gränser i sina tal. Sammantaget talar Juncker om "Vi" är medborgare i EU27 och "de" är medborgare utanför EU, Schengen och Eurozonen. Juncker säger också att EU bör stärka den yttre gränsen emot länder som inte är medlemmar. Dock lägger han till i sista talet att det finns en önskan att ena EU länderna emellan nord, syd, öst och väst.

6. Slutsatser och avslutande diskussion

Den gemensamma historien och kulturen spelar en stor roll för byggandet av identitet i Europa. Forskare refererar ofta till gemensamma historiska erfarenheter och kulturella koder när de talar om den europeiska identiteten (Tagiuri, 2014:158, Delanty, 2002:349, Lähdesmäki, 2012:61). I denna uppsats ingår gemensamma historien och den gemensamma kulturen i samma kategori då de i teorin liknar varandra. Den andra kategorin gemensamma värderingar är tagen ur forskning som hävdar att Europa är baserad på demokratiska värderingar, respekt för personlig integritet och tolerans för skillnader och en moderation i politiska frågor. De andra värden som nämns är frihet, fred, lagar, välstånd, mångfald och solidaritet, rättvisa, individuella rättigheter och mänskliga rättigheter (Bee, 2008:447, Delanty, 2002:347, André, 2017:161ff).

De gemensamma värden som uppsatsen ej har hittat är orden ”välstånd” och ”lagar”. I den sista kategorin om ”vi och de” finns intressant forskning. En del av den europeiska identiteten är inbyggd för att förstå vad ”de andra” innebär (Wodak & Boukala, 2015:93, Tajfel et al, 1979:56). Det är viktigt att undersöka ”de” samtidigt som ”vi” undersöks. Samtliga av dessa kategoriseringar har mer eller mindre hittats i de olika talen som utgör uppsatsens empiriska grund. Det kunde varit möjligt att undersöka fler parametrar inom den europeiska identiteten som språk och religion (Bee 2008, Mudrov 2016). Dock adresserade inga tal dessa kategorier, varför dessa kategorier utgick. Att analysera den gemensamma historien och kulturen och de gemensamma värderingarna visade sig svårare än att undersöka ”vi och dem”. Den tidigare forskningen på ämnet är mer inriktad på just identiteten och skillnaden mellan ”vi och dem”.

Hur har Juncker och Barroso uttalat sig angående den europeiska identiteten i sina State of the union tal 2010 - 2018 utifrån den gemensamma historien och kulturen?

Barroso nämner i talet 2011 att det år 2014 är 100 år sedan första världskrigets utbrott. Barroso lägger till att européer bör känna en stolthet över det förgångna. Då den historiska händelsen är av betydelse för Europa är det inte en slump att han tar upp just Första Världskriget. Dock återkommer han inte till denna händelse förrän i talet 2013. Året 2012 tar han inte upp en historisk händelse, men i talet 2012 säger Barroso att européerna bör känna en stolthet över dess storartade kultur. I talet 2013 är det som nämnts återigen första världskriget som tas upp, det är en viktig händelse för Europa, då det vid tidpunkten var 100 år sedan

kriget bröt ut. Under Barrosos tid som kommissionens ordförande har det skett en Eurokris. Matthijs & Merler (2020) observerar en skillnad mellan Nord- och Sydeuropeiska ungdomar. De argumenterar att Eurokrisen har framkallat en tanke om ett sydligt utträde ur EU. Detta genom vågor av migration från Syd till Norr. Skuldskrisen innebär större strukturella skillnader mellan en välmående nordlig kärna - Österrike, Belgien, Finland, Frankrike, Tyskland och Nederländerna mot en släpande södra del - Grekland, Irland, Italien, Portugal och Spanien (Matthijs & Merler, 2020:112).

När Juncker talar om den gemensamma historien och kulturen i talet 2015 tar han upp flera händelser. I talet tar denna sektion upp nästan en hel sida. Han avslutar också med att säga att vi alltför sällan är stolta över vårt europeiska kulturarv och vårt europeiska projekt. Sedan tar han inte upp fler historiska händelser. 2016 säger han att vi behöver en kultur som skyddar arbetstagares rättigheter. Denna mening går att placera som värdeord, men jag har valt att lägga in den i kategorin då det handlar om kultur. Juncker nämner inte mer om historien, det kan vara så att Schengenkrisen 2015 har bidragit att han pratar mer om gränser i ett försök att ena en pressad union. Schengenkrisen har ju lett till att populistiska krafter formade ett ”vi och dem” och propagerade för ett uteslutande ”fästning Europa” Börzel & Risse (2018:102f). Clycq (2020) hävdar att Europa verkar djupt uppdelat på grund av Eurokrisen och Schengenkrisen (Clycq, 2020:10f). När frågan vidare beskrivs har effekterna av Schengenkrisen analyserats och vissa länder har skapat sig nya identiteter, där de nya identiteterna förkastar EU:s politik att välkomna flyktingar (Kazharski 2018:754). Denna utveckling gör att man kan spekulera kring huruvida kommissionens ordförande försöker ena EU för ett yttre hot, när många EU-länder gått mot ett mer nationalistiskt håll.

Hur har Barroso och Juncker talat om den europeiska identiteten i sina State of the union tal 2010–2018 utifrån de gemensamma värderingarna?

Utifrån de gemensamma värderingarna talar Barroso mer om rättigheter och solidaritet än vad Juncker gör. Barroso talar om fler värden i sina tal än vad Juncker gör. Juncker talar mer om frihet, fred och jämlikhet, då värderingar och tillhörighet är några av de verktyg som kommissionen försöker definiera för att skapa en europeisk identitet (Bee, 2008:447, Delanty, 2002:347). Värderingarna är också ett användbart verktyg för både Barroso och Juncker att använda i sina SOTEU-tal.

Hur har Barroso och Juncker uttalat sig om den europeiska identiteten i sina State of the uniontal 2010–2018 utifrån ”vi och dem” i EU?

Under Barrosos tid som kommissionens ordförande har det skett en Eurokris. I talet 2011 är ”vi” de länderna som är med i EU27 och ”de” är de östra grannländerna som inte är med i EU. I talet 2013 är ”vi” de som står utanför Eurozonen (Tjeckien, Danmark, Ungern, Lettland, Litauen, Polen och Sverige). Skuldskrisen innebär också större strukturella skillnader mellan en välmående nordlig kärna - Österrike, Belgien, Finland, Frankrike, Tyskland och Nederländerna mot en släpande södra del - Grekland, Irland, Italien, Portugal och Spanien (Matthijs & Merler, 2020:112). Barroso säger också i talet att ”Vi får inte dela upp oss i nord, syd, öst och väst.” Matthijs & Merler (2020) observerar en skillnad mellan Nord- och Sydeuropeiska ungdomar. De argumenterar att Eurokrisen har framkallat en tanke om ett sydligt utträde ur EU. Detta genom vågor av migration från Syd till Norr.

När Juncker i talet 2015 talar om ”vi och dem” är ”vi” medborgare i EU27 och ”de” är medborgare i länder utanför. Han talar också om vikten att stärka den yttre gränsen emot länderna som inte är medlemmar i EU. Schengenkrisen har ju lett till att populistiska krafter formade ett ”vi och dem” och propagerade för ett uteslutande ”fästning Europa” (Börzel & Risse 2018:102f). Clycq (2020) hävdar att Europa verkar djupt uppdelat på grund av de senaste kriserna, Eurokrisen och Schengenkrisen (Clycq, 2020:10f). Precis som Barroso vill också Juncker att EU bör göra mer för att överbrygga nord, syd, öst och väst.

6.1 Förslag till vidare forskning

SOTEU-talen är en kommunikation till omvärlden, men det är inte en arbetsmanual för kommissionen, de har möjlighet att måla upp en bild för oss hur de ser på den europeiska identiteten. Frågan är dock om verkligheten är sådan? Bidraget till diskursen om europeisk identitet är hur denna uppsats valt att se på kriser bredvid teorin om europeisk identitet. Det är ett bidrag till den nuvarande forskningen kring hur kommissionens ordförande uttalar sig om europeisk identitet, samtliga tal av Barroso och samtliga tal av Juncker utifrån ett identitetsperspektiv.

De resultat som framkommit under uppsatsen har bekräftat tidigare forskning. Vi vet nu att Eurokrisen och Schengenkrisen har påverkat det sättet kommissionens ordförande talar om "vi och dem" i sina tal, men även till viss del i den gemensamma historien och kulturen. Undersökningen har bringat fram mer förståelse för europeisk identitet och kan bidra med en bredare förståelse kring integration efter kriser. Förslag till fortsatt forskning vore att fortsatt undersöka aspekter av den europeiska identiteten i tider av kris. En intressant faktor att känna till vore hur EU och den europeiska identiteten har förändrats efter till exempel Coronakrisen. Det skulle kunna nyansera hur den europeiska identiteten förändras under mer än två olika kriser av olika sort.

Referenslista

- Andrén, Mats. *The Controversial Concept of European Identity*. 2017. 159–69. Web.
- Bee, C. (2008). *The 'Institutionally Constructed' European Identity: Citizenship and Public Sphere Narrated by the Commission*. *Perspectives on European Politics and Society: European Identities*, 9(4), 431–450.
- Bellucci, P., Sanders, D., & Serricchio, F. (2012). “Explaining European Identity”. *Oxford Scholarship Online*, 61–90.
- Boréus, K. & Bergström, G., 2018. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77–101
- Börzel, T.A. & Risse, T., 2018. From the euro to the Schengen crises: European integration theories, politicization, and identity politics. *Journal of European Public Policy: SI: THEORY MEETS CRISIS*, 25(1), pp.83–108.
- Esaiasson, P. et al., 2017. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad* Femte upplagan.,
- Hooghe, Liesbet, and Gary Marks. "A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus." *British Journal of Political Science* 39.1 (2009): 1-23. Web.
- Karstens, F., 2020. Let Us Europeans Move: How Collective Identities Drive Public Support for Border Regimes inside the EU. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 58(1), pp.116–137.
- Kuhn, T., 2019. Grand theories of European integration revisited: does identity politics shape the course for European integration? *Journal of European Public Policy: Special Issue: Re-engaging Grand Theory: European Integration in the 21st Century*, 26 (8), pp. 1213–1230.
- Lähdesmäki, Tuuli. *Rhetoric of Unity and Cultural Diversity in the Making of European Cultural Identity*. *International Journal of Cultural Policy* 18.1 (2012): 59-75. Web.
- Mudrov, S.A., 2016. *Religion in the Treaty of Lisbon: Aspects and Evaluation*. *Journal of Contemporary Religion*, 31(1), pp.1–16.
- Matthijs, M. & Merler, S., 2020. Mind the Gap: Southern Exit, Northern Voice and Changing Loyalties since the Euro Crisis. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 58(1), pp.96–115.
- Pansardi, P. & Battegazzorre, F., 2018. *The discursive legitimation strategies of the president of the commission: a qualitative content analysis of the State of the Union Addresses (SOTEU)*. *Journal of European Integration*, 40(7), pp.853–871.

Schmidt, S.K. & Wonka, A., 2012. European Commission. *The Oxford Handbook of the European Union*, pp. The Oxford Handbook of the European Union.

Shore, C. (2000). *Building Europe – The Cultural Politics of European Integration*. Routledge.

Stråth, B. (2017). "Identity and social solidarity: an ignored connection. A historical perspective on the state of Europe and its nations". *Nations and Nationalism*, 23(2).

Tagiuri, Giacomo. 2014. "Forging Identity: The EU and European Culture." *Survival* 56.1 (2014): 157–78. Web.

Tajfel, H., Turner, J. C., Austin, W. G., & Worchel, S. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. *Organizational identity: A reader*, 56-65.

Talentino, A. (2004). *The two faces of nation-building: Developing function and identity*. *Cambridge Review of International Affairs*, 17(3), 557-575.

Wodak, R., & Boukala, S. (2015). *European identities and the revival of nationalism in the European Union: A discourse historical approach*. *Journal of Language and Politics*, 14(1), 87–109.

Kandidatuppsatser:

Olausson, L. (2009). *Europeisk identitet– en idéanalys av kommissionens bild av europeisk identitet*. (Kandidatuppsats). Göteborg: Europakunskap, Göteborgs universitet. Hämtad från <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/22094>

Svensson, L. (2018). *The European Project: A Comparative Critical Discourse Analysis of Three State of the Union Speeches*. (Kandidatuppsats). Lund: Europastudier, Lunds universitet. Hämtad från <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/8952844>

Claesson, I. (2019). *TUNN ELLER TJOCK IDENTITET? En komparativ studie av Kommissionens främjande av europeisk identitet före och efter migrationskrisen*. (Kandidatuppsats). Göteborg: Europastudier, Göteborgs universitet. Hämtad från: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/63>

